

«Популяризація українських, в тому числі сумських авторів та їх творів в підрозділах Сумської міської бібліотечної системи»

*«Завжди ті, хто читає книги, керуватимуть тими,
хто дивиться телевизор»*

(Лауреат державної премії ім.Т.Шевченка Мирослав Дочинець, роман «Лис»)

Це справді так, з досвіду ми, бібліотекарі добре знаємо, що читання літератури розвиває критичне мислення, творчу уяву, вміння аналізувати, осмислювати себе і буття. Перегляд телевізора стирає мозкові звивини, знищує можливість самостійно думати. Тому в нашій роботі важливо допомогти читачам оволодіти культурою читання, а сьогодні всім ще й потрібно бути ознайомленим з медіаграмотністю. Інформаційна війна, інформаційно-літературний шум збиває невідгодовану людину з елементарних моральних основ існування. Перефразовуючи відомий вислів, можна сказати, що незнання історії і культури України та рідного краю не звільняє людину від осуду в неосвіченості, некультурності, в непатріотизмі. Нині відбувається масова ідентифікація українців через українську літературу, тому що справжній письменник - це совість суспільства, він відкрито говорить правду, хоробро дивиться у вічі дійсності, осмислює те, що з нами було і нині відбувається і говорить про нас про це. Проговорити проблемні питання – це почати їх вирішувати. Наш переломний час вимагає осмислення основ життя. Потрібні книги, які допомагають думати, тобто, до-ума-йти, а не пережовувати відоме. Відоме твердження: *«Справа не в тому, щоб примусити читача читати, а в тому, щоб допомогти думати» (Монтеськ'є)*. Особливо цінне Слово, що збуджує думки, яке стає приводом самостійно думати, тому природною є потреба в спілкуванні, в обговоренні, в обміні думок після прочитаного. Бібліотека саме є таким зручним місцем спілкування, місцем самоосвіти та безкоштовного доступу до інформації, адже читання, як відомо – спільний шлях до істини. Крім того, хочу нагадати, що місія наших бібліотек – кожному читачеві знайти необхідну йому інформацію і кожній книзі з наших фондів знайти свого читача. Бібліотекарі постійно інформують, заохочують, особливо дітей та молодь, до читання кращих зразків української літератури. Популяризація української, в тому числі літератури рідного краю, є головним завданням наших бібліотек. З досвіду знаю, що існує така бібліотечна закономірність *«Що читає бібліотекар, то і будуть читати його читачі»*. Тому ми постійно підвищуємо кваліфікацію наших працівників через низку зустрічей в літературній вітальні, професійних тренінгів, відкритих уроків, майстер-класів тощо.

Ситуація з читанням української книги в наших бібліотеках кардинально змінилась в 2014 році, коли всі наші бібліотечні працівники усвідомили негативний вплив російських видань, ми тоді свідомо відмовились від комплектування літературою північного сусіда і комплектуємось зараз переважно українськими книгами та україномовними виданнями. Період читацького захоплення російськими детективами і любовними романами в минулому. В останні 4 роки в наших бібліотеках значно збільшився попит на українську літературу, в тому числі україномовну. На щастя, зараз українська література розвивається досить стрімко, з'явилося багато цікавих молодих українських авторів, в тому числі і з числа учасників АТО. Багато резонансних нових українських художніх творів змушують читачів в наших бібліотеках записуватись в чергу на них і це нас тільки радує. Найпопулярніші книги

таких сучасних українських авторів: Люко Дашвар, Мирослав Дочинець, Міла Іванцова, Наталья Гурницька, Оксана Забужко, Марія Матіос, Сергій Жадан, Дара Корній, Макс Кідрук, Андрій Кокотюха, Ліна Костенко, Таня Литовченко, Володимир Лис, Сергій Лойко, брати Капранови, Олена Печорна, Леся Романчук, Ірен Роздобутько, Світлана Талан, Василь Шкляр, Ніна Фіалко, (із сумських – Є.Положій та В.Івченко) та інші.

Наші різноманітні бібліотечні заходи систематично проходять в рамках Концепції Державної цільової науково-культурної програми популяризації вітчизняної видавничої продукції та читання на 2014-2018 роки; Національного проекту «Україна читає дітям»; Всеукраїнського дитячого конкурсу «Лідер читання» (проводимо конкурс на кращого читача року серед дітей) та щорічного Тижня дитячого та юнацького читання. Щороку ми аналізуємо читацькі уподобання різних груп населення, збираємо відгуки на прочитані книги, проводимо опитування серед читачів на кращу книгу і т. п. Ці форми нашої роботи стимулюють юних сумчан до активного читання, до відвідування бібліотек.

В рамках нашої цільової бібліотечної програми «Бібліотерапія» за допомогою добрих знань читачів і книг бібліотекарі допомагають багатьом сумчанам похилого віку відволіктись від їхніх проблем і віднайти моральну рівновагу, адже відомо *«книги – найкращі ліки від стресу»*. Індивідуальна книготерапія «Людина з хорошою книгою в руках не може бути самотньою» постійно сприяє збільшенню кількості наших читачів. Бібліотекарі постійно нагадують своїм читачам, що читання книги – найкращий спосіб розслабитись і зняти стрес, як стверджують психологи: ні музика, ні ігри, ні прогулянки не діють так ефективно як гарна книга... сам процес читання – це один з основних способів безперервного розвитку особистості.

До Всесвітнього дня письменників 3 березня та до Шевченківських днів щороку всі наші бібліотеки проводять цікаві цикли заходів по популяризації українських, в тому числі сумських, авторів, це і літературно-просвітницькі акції, літературні вечори, Шевченківські читання, літературні вернісажі, літературні дебати і т.п. Щорічні заходи до Міжнародного дня поезії *«Поезія – це завжди неповторність»* в усіх наших бібліотеках привертають увагу до цього особливого жанру (шанувальників цього жанру не так багато серед наших читачів, але вони є).

Зустрічі з письменниками в бібліотеці – завжди свято для читачів. Це зустрічі з авторами до їх ювілеїв, з нагоди виходу нової книги, круглі столи з обговоренням літератури, презентації нових книг, тематичні літературні години, літературні вечори, огляди нових книг – це все постійна робота наших бібліотекарів.

Про ці заходи постійно анонсує та звітує сайт СМ ЦБС – libsumy.com, сторінки в Фейсбуці кожної з наших бібліотек-філій. До речі, інформація про нові книги, в тому числі сумських авторів – в першу чергу, постійно оновлюється на сайті нашої ЦБС, на блозі ЦМБ ім.Т.Шевченка БібліоСумка). Підтримуємо спілкування з деякими авторами в соцмережах, в Фейсбуці.

Видання сумських авторів та література про рідний край завжди була в пріоритеті з питань комплектування наших фондів. Вона збирається в кожній бібліотеці в окремий фонд, заноситься до спеціальної краєзнавчої електронної бази, в краєзнавчі каталоги та картотеки та зберігається вічно (весь час існування бібліотеки). Особливу увагу такій літературі приділяють в центральній бібліотеці ім.Т.Шевченка, де вся краєзнавча література

аналітично розписується, щоб спростити пошук необхідної інформації (на автора, на назву, на основні ключові слова і т.п.). Потім ці матеріали використовуються при створенні краєзнавчої бібліографії (краєзнавчих покажчиків, дайджестів, пам'яток). Кожна книга з бібліотечних фондів повинна найти свого читача – це наше правило. Створення електронного каталогу допомагає читачам у віддаленому режимі знайомитись з нашими фондами і замовляти необхідну літературу.

Як видно, ми активно оволодіваємо новими технологіями. В нинішніх умовах електронного суспільства одним з основних завдань наших бібліотек стала підготовка відеороликів, електронних презентацій, буктлейлерів про книги та письменників рідного краю з подальшим виставляння їх на сайті ЦБС, на каналі Ютуба «бібліотеки Шевченко», про Миколу Данька, Анатолія Семенюту, Олексія Столбіна, Юрія Царика, Анатолія Гризуна, Володимира П'янка, Віктора Скакуна, Юрія Назаренка, Людмилу Ромен та інш. Записані і представлені в Мережі декілька наших бібліотечних інтерв'ю з сумськими письменниками.

На прохання читачів філія №16 провела скайп-зустріч з їх улюбленою сучасною письменницею з Тернополя Ніною Фіалко. Потім бібліотека отримала в подарунок від автора нові книги. ЦМБ ім. Т.Шевченка організувала і провела скайп-зустріч Анни Коршунової з читачами та бібліотечними працівниками центральної бібліотеки прифронтового міста Добропілля Донецької області.

Сприяють популяризації літератури рідного краю Музейні кімнати Олексія Столбіна в філії № 3 і Володимира П'янка – в філії № 2: це – постійні екскурсії, вечори, зустрічі серед експонатів ...

Ми вдячні Голові сумської організації Національної спілки письменників України Олександрю Вертілю за презентації нових видань спілки в нашій бібліотеці ім. Т.Шевченка.

Значний вклад в книгодрукування і презентації нових своїх книг в нашій бібліотеці робить Сумська обласна організація Національної спілки краєзнавців на чолі з Олегом Корнієнком.

Найчастіше такі зустрічі, круглі столи, презентації відбуваються в центральній бібліотеці ім.Т.Шевченка. Так ми дуже вдячні Євгену Положію про організовані ним зустрічі з Віктором Терлецьким із Запоріжжя, з Наталкою Сняданко, яка проживає в Німеччині... Поет молодий Євген Франків із Тернополя сам приїздив до нас в бібліотеку на зустріч з читачами. За спонсорської допомоги депутатів дуже цікавою була зустріч в нашій бібліотеці з Миколою Томенко, який привіз нам нові книги про Шевченка та Україну, з письменниками з Луцька – Володимиром Лисом та Надією Гуменюк.

Форми і методи популяризації літератури в нашій роботі досить різноманітні, але найбільш популярні засідання читачьких клубів при наших бібліотеках, нині їх майже 60.

Найцікавіше з українською літературою працює «Літературна кав'ярня» бібліотеки-філії №17 (організована в 2012 році). Перше засідання на тему «*Література. Час Ми*» було присвячене сучасному стану розвитку української літератури та визначним українським літературним творам. Найбільш резонансними серед читачів виявились зістрічі в цьому клубі з приводу обговорення життя і творчості Василя Стуса, Уласа Самчука, Л.Костенко, презентації книги С.Лойка «Аеропорт», книги про нашого кіборга «І повернувся білим журавлем» П.Нестеренка. Відбулись зустрічі з сумськими письменниками Ю.Цариком, В.П'янковим, Є.Положієм, Єлишевичем та інш.

Цікаві зустрічі проходять в інших читацьких клубах, наприклад: літературна студія «Грань» як читацький клуб постійно працює при абонементі для дорослих ЦМБ ім.Т.Шевченка; зустріч в рамках засідання клубу «Надія» філії №1 з сумською поетесою Ольгою Ковалевською «Коли в душі народжується слово»; філія №3 в клубі «Ми – сумчани» - зустріч з Світланою Петренко; філія №6 в рамках клубу «Гармонія» провела засідання під назвою книжковий мікс «Смаколики для книжкових гурманів»; філія №4 в клубі «Зустріч» провели знайомство з сумською поетесою Оленою Родінкою «Якби серце вміло говорити»; філія №5 провела зустріч з молодим автором сумчанином ромської національності Аміром Волошиним; філія №7 в рамках клубу «За покликом душі» зустріч-огляд кращих книг сучасної української літератури; філія № 16 – зустріч з молодим сумським автором Євгеном Васином з своєю книгою «Любов і армія»...

Майже в усіх клубах наших бібліотек пройшли зустрічі читачів з сумськими авторами: Людмилою Ромен, Григорієм Єлишевичем, Анною Коршуновою, Надією Позняк, Юлією Лесіною, краєзнавцем Маргаритою Сергієнко та інш.

Для прикладу назву кілька заходів для дітей, наприклад: бібліотека-філія №1 – для дітей шкільного віку нещодавно провели так званий ансамбль літературних зірок «Співець рідного краю», книгомандри «Сучасна українська книга для дітей», літературну годину «Нові імена сучасної української книги»; літературний калейдоскоп «В кожній книзі – таємниця»; філії №3 - поетичний марафон «І в пам'яті римовані рядки», літературно-мистецьке свято «Чарівна подорож в країну мрій» - за участю сумських письменників; філія №16 - бібліотечний урок «Письменники Сумщини – дітям», відеоогляд «Читайте з нами українську книгу», бібліотечний огляд «Казковий світ»; філія №4 презентувала своїм читачам-старшокласникам сучасних українських бестселерів у вигляді бібліотечного уроку по темі «Книги, що сколихнули Україну» (романи В Шкляра, С.Талан, А.Кокотюхи, І. Роздобутко та інших).

Полюбляють наші читачі, особливо діти і молодь, різноманітні літературні конкурси, вікторини (з призами), в тому числі на знання літератури рідного краю. Цікавий новий конкурс серед наших читачів – загальноміський гумористичний під назвою «Не сумне місто Суми» успішно пройшов вже другий рік на базі бібліотеки ім.Т.Шевченка, причому, в цьому році вже за участі і дітей, і дорослих читачів.

Краєзнавчі квести, різноманітні акції, в тому числі вуличні, стали звичними в практиці наших бібліотек. Що характерно, вони ніколи не відокремлені від літератури, тобто проводяться на основі книг, адже ми завжди намагаємось розповісти про нові книги та свої бібліотеки. Наприклад, філія №8 нещодавно провела вуличний флешмоб «Моя улюблена українська книга» біля бібліотеки, де зібрались читачі-школярі зі своїми улюбленими книгами з метою залучити інших своїх ровесників до читання, до української книги.

Виставки, стенди, перегляди книг постійно оновлюються і наглядно розкривають наші фонди в усіх наших підрозділах, це тематичні «Літературні новинки», «Книги – лауреати літературних премій України», «Топ-10 захоплюючих книг українських авторів», бібліотечні вітрини «Книги - ювіляри року», «Читачі прочитали і рекомендують», «Літературний український Олімп», «Щойно з друку: дегустація українських новинок» та інше. Бібліографи щорічно готують для тих, хто не користується інтернетом списки книг, наприклад, лауреатів українських і міжнародних літературних премій.

Бібліографічні огляди-пропозиції нової літератури, представлення нових книг з обговоренням, щомісячні бук-прем'єри нових надходжень, Дні інформації на теми «Нова книга запрошує до читання», «Смак коронованого слова», «Вернісаж нових книг», «Книжкові новинки» тощо для різних груп користувачів знайомлять з сучасною українською літературою в наших бібліотеках.

Та не тільки новинки заслуговують на увагу в наших бібліотеках, але й перевірені часом і занесені до золотого фонду української класики книги. Тому в роботі наших підрозділів постійно присутні ретро презентації української класики на теми «Книги, що змінили світ», «Мудрість української класики», «Ювілеї українських книг», «Українські письменники та їх твори», «Ці книги читали ваші батьки» та інші організовуються постійно в усіх бібліотеках.

В цьому році відзначаємо 220 років з часу написання «Енеїди» та 180 років «Наталки Полтавки» І.Котляревського, 140 років «Миколи Джері» Нечуй-Левицького та інш. Хто ще, крім наших бібліотек, поінформують населення нашого міста про ці визначні дати і ще раз нагадають про значення цих українських авторів та їх творів.

Користуються попитом книги з виставок, з переглядів літератури на теми «Екранізація української класики», «Книги, прочитані екраном», «Ці книги стали фільмами» тощо.

Коротше кажучи, віддача в питанні популяризації української книги від наших сумських бібліотек досить значна – це освіта і самоосвіта нашого населення в плані культурного розвитку, його інтелекту, це в майбутньому - грамотне покоління, це і культурний відпочинок населення на бібліотечній базі нашого міста...

Всім причетним до просвітництва українців необхідно активніше займатись популяризацією історії нашої держави, її культурними досягненнями, знайомити з кращими її зразками, адже це питання національної безпеки України.

Олена Мартюшова, заст.директора Сумської міської ЦБС